

Завдання для учасників II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

8 КЛАС

Максимальний час виконання завдань – 4 години

Максимальна кількість балів – 100

I. Запишіть у таблицю найважливіші, на Вашу думку, історичні події, від дати яких у 2018 р. виповнюється вказана в таблиці кількість років. *Визначення кожної події – 1 бал. Усього – 10 балів.*

Кількість років, що минає в 2018 р. від дати історичної події	Події історії України (IY) та всесвітньої (BI)	
1640	BI	
1250	BI	
1030	IY	
950	IY	
780	IY	
760	BI	
710	IY	
660	BI	
520	BI	
430	IY	

II. Установіть відповідності між поняттями та країнами, де ті поняття виникли чи стосовно яких уживаються в контексті історичних подій. Заповніть таблицю. Поясніть значення кожного поняття, що стосується релігійного (духовного) життя. *Кожен заповнений сектор – 0–2 бали (тут і далі – 0 балів – відповідь відсутня; 1 бал – відповідь часткова; 2 бали – відповідь повна). Кожне визначене поняття – 0–2 бали. Усього – 12 балів.*

Країна	Поняття
Стародавній Єгипет	
Стародавня Греція	
Стародавній Рим	

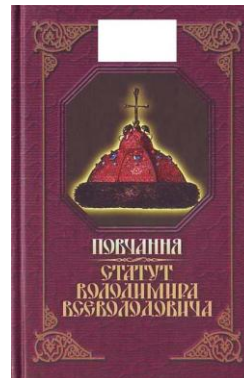
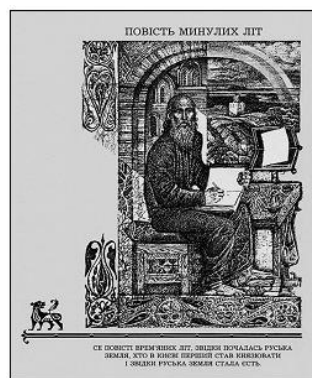
1. Демос. 2. Гопліт. 3. Іригаційне землеробство. 4. Сенат. 5. Хора. 6. Папірус. 7. Християнство. 8. Піфія. 9. Плебс. 10. Мумія. 11. Принципат. 12. Ном.

III. Розв'яжіть кросворд. У виокремлених клітинках отримуєте поняття. Поясніть його значення. Визначте і запишіть тему кросворду. *Кожне правильно відгадане ім'я, прізвище чи прізвисько – 1 бал. Визначення поняття – 0–2 бали. Назва теми – 1 бал. Усього – 16 балів.*

		1																	
									2										
						3													
							4												
					5														
6																			
					7														
							8												
		9																	
								10											
							11												
							12												
						13													

1. Син Юрія Довгорукого, володимиро-суздальський князь (1157–1174).
2. Нащадок Рюриковичів за деякими даними, засновник Литовської держави, великий князь (1251–1263).
3. Син Давида та Вірсавії, автор деяких розділів Біблії, правитель єдиної Ізраїльської держави: третій цар (965–928 до н. е.).
4. Родич Юлія Цезаря, давньоримський принцепс (27 до н. е. – 14).
5. Політик, славнозвісний полководець, «залізний кульгавець», засновник династії Тимуридів, емір (1370–1405).
6. Син вільновідпущеника, онук раба, засновник доміану, правитель Римської держави: імператор (284–305).
7. Син Генріха VI та сицилійської принцеси, очільник шостого Хрестового походу, король Німеччини, Сицилії, Єрусалиму, правитель Священної Римської імперії німецької нації: імператор (1220–1250).
8. Полководець, гунський вождь (434–453).
9. Син Фрідріха II з роду Гогенштауфенів, учасник третього Хрестового походу, правитель Священної Римської імперії німецької нації: імператор (1155–1190).
10. Виходець із селянської сім'ї, законодавець, правитель Візантії: імператор (527–565).
11. Син правителя Джучі, онук Чингізхана, засновник Золотої Орди, хан (?–1255).
12. Правитель держави Маур'їв: імператор (273–262 до н. е.).
13. Представниця грузинської династії Багратіоні: онука царя Давида IV Будівельника, донька царя Георгія III; цариця (1184–1213).

IV. Розгляньте обкладинки творів чи книжок. Назвіть імена й прізвища їх авторів. Дайте невелику (не більше п'яти речень) характеристику твору, що його написав учений, чернець Києво-Печерського монастиря, біограф церковних діячів. *Кожне правильно вказане ім'я та прізвище автора – 1 бал. Характеристика твору – 0–5 балів (одне речення – 1 бал). Усього – 9 балів.*

V. В українській мові є чимало прислів'їв, приказок та крилатих висловів. Якщо вдуматися в їх зміст, виявляється, що вони доволі влучно відображають певні історичні події чи епізоди. Установіть відповідності між крилатими фразами та відображуваними в них подіями або епізодами. Поясніть взаємозв'язки в кожній відповідності. *Кожна правильно встановлена відповідність – 1 бал. Кожне пояснення – 0–2 бали. Усього – 15 балів.*

1. Пильнуй свого носа, а не чужого проса.
2. За двома зайцями не гонись, бо й одного не впіймаєш.
3. Найшла коса на камінь: коса не втне, камінь не подасться.
4. Не борода робить чоловіка мудрим.
5. Найбільша сила – в найбільшій єдності та організації. (*Володимир Винниченко*)

- A. Протистояння галицького боярства з князями.
- B. Зовнішньополітична діяльність князя Святослава Ігоровича.
- V. Київська держава (Русь-Україна) за Ярослава Мудрого.
- Г. Децентралізація (дроблення) Київської держави.
- D. Повстання древлян проти князя Ігоря Рюриковича.

VI. Розгляньте зображення історично-культурної пам'ятки, що представляє сакральну архітектуру Прикарпаття. Опишіть її за запитаннями:

1. Як називається пам'ятка?
2. Коли вона споруджена (рік, століття)?
3. Де розташована (село, місто, їх адміністративна приналежність)?
4. У якому історично-етнографічному регіоні Прикарпаття?

5. Як виглядає пам'ятка?

6. Із яким періодом української історії та діячем вона пов'язана?

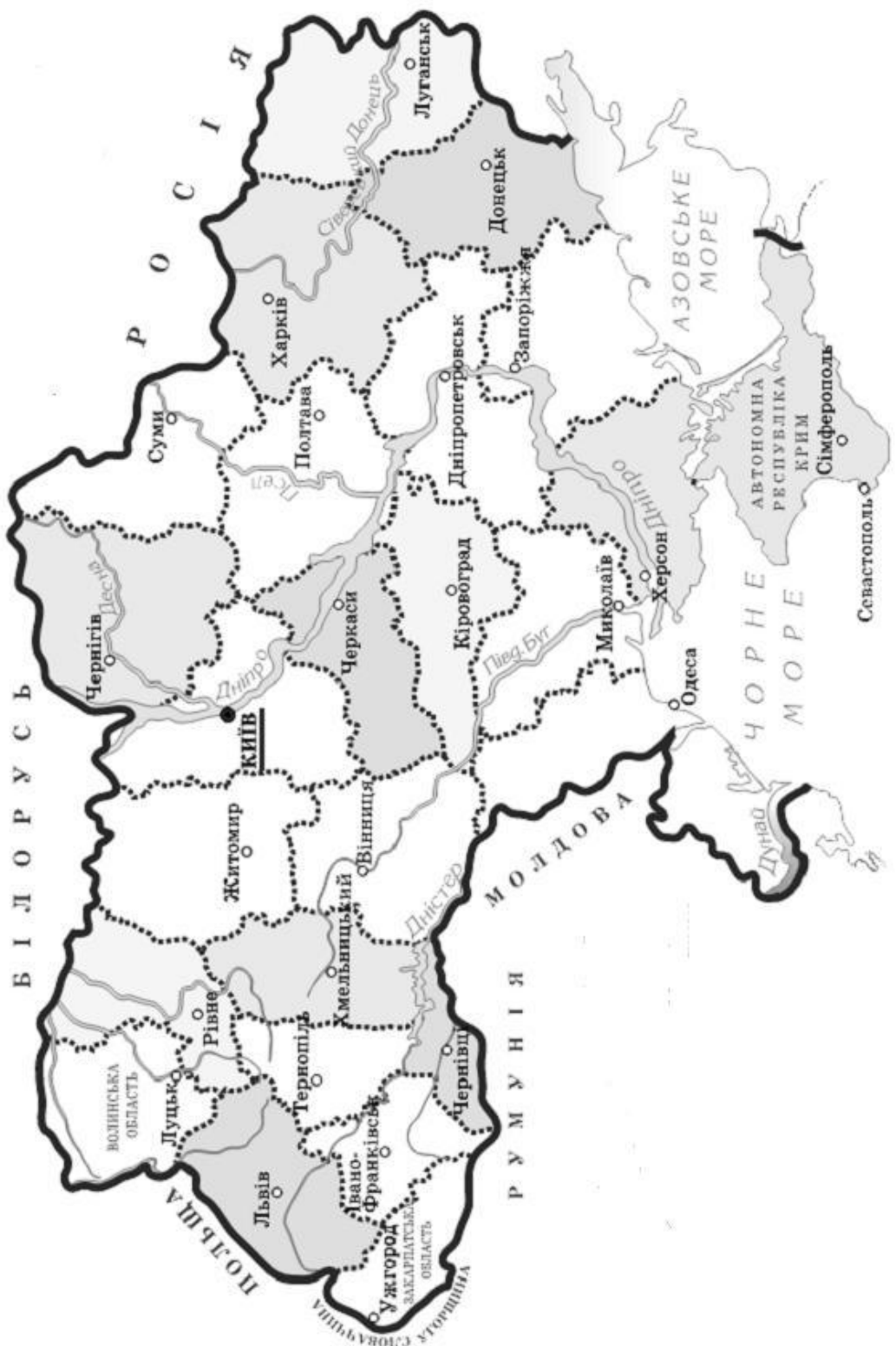

Правильна відповідь на запитання 1–4 – 1 бал за кожне. Правильна відповідь на запитання 5–6 – 0–2 бали за кожне. Усього – 8 балів.

VII. Відомо, що навіть найзагальніші події світової історії здатні впливати на повсякдення «маленької» людини у вузькому просторі її проживання. Опишіть причинно-наслідкові зв'язки і взаємозалежності між Великими географічними відкриттями, розвитком фільваркового господарювання в Польщі / Речі Посполитій та соціально-економічним становищем українських селян і міщан у кінці XV – XVI ст.

Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії: • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–3 бали; • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: історичної хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–3 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–3 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–3 бали; • наявність висновків – 0–3 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–3 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 2 бали. Усього – 20 балів.

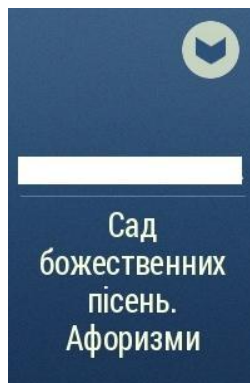
VIII. Нанесіть на карту не менше десяти історично-етнографічних регіонів (земель) України. Обведіть (приблизно) їх межі. Зробіть відповідні позначення та написи. Кожен правильно окреслений історично-етнографічний регіон (земля) – 1 бал. Усього – 10 балів.

1. Син правителя Фергани Омар-шейха, нащадок Тамерлана, засновник держави Великих Моголів: імператор (1526–1530). 2. Представниця відомого італійського роду, союзниця Ватикану, правителька Франції: королева-матір, регентша (1547–1559, 1560–1563, 1574). 3. Виходець із родини небагатого пуританського поміщика, керівник громадянської війни в Англії, лорд-протектор (1653–1658). 4. Донька Людовика I Угорського та Єлизавети Боснійської, правителька Польщі: королева (1384–1399). 5. Свояк київського князя Володимира Святославовича, правитель Візантії: імператор (976–1025). 6. Син володаря графства Нассау в Німеччині, перший зі спадкових правителів Нідерландів: штатгальтер (1579–1584). 7. Син Генріха VI та сицилійської принцеси, очільник шостого Хрестового походу, король Німеччини, Сицилії, Єрусалиму, правитель Священної Римської імперії німецької нації: імператор (1220–1250). 8. Син семигородського князя Стефана IV, правитель Речі Посполитої: король (1576–1586). 9. Син царя Філіпа II та Олімпіади, царівни Епіру, вихованець Аристотеля, правитель Македонії: цар, імператор (336–323 до н. е.). 10. Виходець із сім'ї дворянина, Гриць Нечеса, князь Таврійський, великий гетьман Катеринославських та Чорноморських козацьких військ, багаторічний правитель новопідкорених територій: губернатор (1774–1791). 11. Дочка Генріха VIII і Анни Болейн, національна героїня, правителька Англії та Ірландії: королева (1558–1603). 12. Син полководця Ксантиппа та онуки Клісфена Агарісти, оратор, полководець, фактично очільник Стародавніх Афін, стратег (444–429 до н. е.). 13. Виходець із небагатої корсиканської дворянської родини, полководець, очільник консулату Франції, імператор (1804–1814, 1815).

IV. Розгляньте обкладинки творів та книжок. Назвіть імена й прізвища їх авторів. Дайте невелику (не більше п'яти речень) характеристику книжки, що її написав літератор, художник, діяч Кирило-Мефодіївського товариства. Кожне правильно вказане ім'я та прізвище автора – 1 бал. Характеристика твору – 0–5 балів (одне речення – 1 бал). Усього – 9 балів.

V. В українській мові є чимало прислів'їв, приказок та крилатих висловів. Якщо вдуматися в їх зміст, виявляється, що вони доволі влучно відображають певні історичні події чи епізоди. Установіть відповідності між крилатими фразами та відображуваними в них подіями або епізодами. Поясніть взаємозв'язки в кожній відповідності. Кожна правильно встановлена відповідність – 1 бал. Кожне пояснення – 0–2 бали. Усього – 15 балів.

1. Треба розумом надточити, де сила не візьме.
2. Діждемося пори, що виліземо з нори.
3. Хіба ревуть воли, як ясла повні? (Панас Мирний)
4. На чийй землі живеш, того й воду п'єш.
5. Не так важко вмерти за ідею, як знайти ідею, щоб за неї вмерти. (Андрій Коваль)

- А. Селянські виступи під проводом Устима Кармелюка на Поділлі. Виступи під проводом Лук'яна Кобилиці на Буковині.
- Б. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.
- В. Початок українського національного відродження. Формування сучасної української національної самосвідомості.
- Г. Українські території в складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій.
- Д. Військо Запорозьке і Хотинська війна.

VI. Розгляньте зображення історично-культурної пам'ятки, що представляє сакральну архітектуру Прикарпаття. Опишіть її за запитаннями:

1. Як називається пам'ятка?
2. Коли вона споруджена (рік, століття)?
3. Де розташована (село, місто, їх адміністративна приналежність)?
4. У якому історично-етнографічному регіоні Прикарпаття?
5. Як виглядає пам'ятка?
6. Із яким періодом української історії та діячем вона пов'язана?

Правильна відповідь на запитання 1–4 – 1 бал за кожне. Правильна відповідь на запитання 5–6 – 0–2 бали за кожне. Усього – 8 балів.

VII. Відомо, що навіть найзагальніші події світової історії здатні впливати на повсякдення «маленької» людини у вузькому просторі її проживання. Опишіть причинно-наслідкові зв'язки і взаємозалежності між ідеями Просвітництва, Французької революції, модернізаційними процесами в країнах Західної Європи та соціально-економічним становищем українців у першій половині XIX ст.

Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії: • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–3 бали; • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: історичної хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–3 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–3 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–3 бали; • наявність висновків – 0–3 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–3 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 2 бали. Усього – 20 балів.

Завдання для учасників II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

10 КЛАС

Максимальний час виконання завдань – 4 години

Максимальна кількість балів – 100

I. Запишіть у таблицю найважливіші, на Вашу думку, історичні події, від дати яких у 2018 р. виповнюється вказана в таблиці кількість років. *Визначення кожної події – 1 бал. Усього – 10 балів.*

Кількість років, що минає в 2018 р. від дати історичної події	Події історії України (IY) та всесвітньої (BI)	
430	IY	
400	IY	
370	BI	
330	BI	
250	IY	
220	IY	
210	BI	
200	BI	
170	BI	
110	IY	

II. Установіть відповідності між поняттями та країнами, де ті поняття виникли чи стосовно яких вживаються в контексті історичних подій. Заповніть таблицю. Поясніть значення кожного поняття, що стосується релігійного життя. *Кожен заповнений сектор – 0–2 бали (тут і далі – 0 балів – відповідь відсутня; 1 бал – відповідь часткова; 2 бали – відповідь повна). Кожне визначене поняття – 0–2 бали. Усього – 12 балів.*

Країна	Поняття
Англія	
США	
Японія	

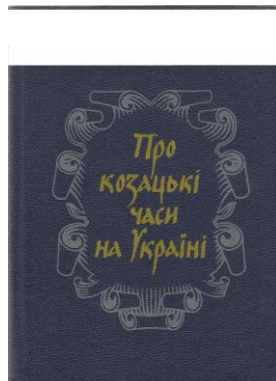
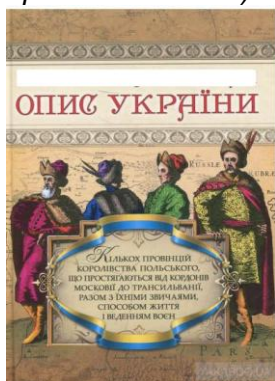
1. Англiканство. 2. Сьогун. 3. Дигер. 4. Обгороджування. 5. Синтоїзм. 6. Гомстед. 7. Камікадзе. 8. Конгрес. 9. Чартизм. 10. Віротерпимість. 11. Ікебана. 12. Лінчування.

III. Розв'яжіть кросворд. У виокремлених клітинках отримуєте поняття. Поясніть його значення. Визначте і запишіть тему кросворду. *Кожне правильно відгадане ім'я, прізвище чи прізвисько – 1 бал. Визначення поняття – 0–2 бали. Назва теми – 1 бал. Усього – 16 балів.*

		1											
					2								
					3								
		4											
				5									
		6											
			7										
			8										
				9									
10													
		11											
			12										
				13									

1. Полководець, один із вождів Рісорджименто, національний герой Італії, депутат (1849, 1859–1868, 1874–1882). 2. Граф, князь, герцог, прем'єр-міністр Пруссії, бундесканцлер Північнонімецького союзу, рейхсканцлер (1871–1890). 3. Син купця із міста Реймс, прихильник політики меркантилізму, міністр фінансів Франції, а фактично прем'єр міністр (1665–1683). 4. Син Германіка та Агріппіни Старшої, «чобіток», безумний, жорстокий правитель Римської держави: імператор (37–41). 5. Далекий нащадок династії Ахеменідів, правитель Перської держави: цар (522–486 до н. е.). 6. Письменник-романіст, британський політичний і державний діяч, консерватор, прем'єр-міністр (1868, 1874–1880). 7. Політик, очільник комітету написання Декларації незалежності Сполучених Штатів Америки, державний секретар, третій президент (1801–1809). 8. «Визволитель», національний герой шести країн Південної Америки, «багатокраїнний» президент (1813–1830). 9. Учасник війни за незалежність Сполучених Штатів Америки, організатор антиросійського повстання у Польщі: «начальник» (1794). 10. Син імператора Комея, провідник модернізації та вестернізації Японії, «батько», сто двадцять другий імператор (1867–1912). 11. Виходець із старовинного дворянського роду, уродженець міста Дрезден, ініціатор переслідування національних меншин, аграрної реформи, керівник уряду Росії: прем'єр-міністр (1906–1911). 12. Виходець із родини бідного фермера, визволитель американських рабів, шістнадцятий президент (1861–1865). 13. Дружина Фердинанда II Арагонського, покровителька експедиції Христофора Колумба, правителька Кастилії та об'єднаної Іспанії: королева (1474–1504).

IV. Розгляньте обкладинки творів, книжок чи брошур. Назвіть імена й прізвища їх авторів. Дайте невелику (не більше п'яти речень) характеристику твору, що його написав громадський, політичний діяч, ініціатор заснування Української народної партії. *Кожне правильно вказане ім'я та прізвище автора – 1 бал. Характеристика твору – 0–5 балів (одне речення – 1 бал). Усього – 9 балів.*

V. В українській мові є чимало прислів'їв, приказок та крилатих висловів. Якщо вдуматися в їх зміст, виявляється, що вони доволі влучно відображають певні історичні події чи епізоди. Установіть відповідності між крилатими фразами та відображуваними в них подіями або епізодами. Поясніть взаємозв'язки в кожній відповідності. *Кожна правильно встановлена відповідність – 1 бал. Кожне пояснення – 0–2 бали. Усього – 15 балів.*

1. Не той ворог, що перед тобою, а той, що за спиною.
2. Ти його хрести, ти його святи, а воно в болото лізе.
3. Найбільша сила – в найбільшій єдності та організації. *(Володимир Винниченко)*
4. Треба йти на заробітки, бо вдома хліба ані дрібки.
5. Колись творилися слова – тепер абрєвіатури. *(Ліна Костенко)*

- А. Трудова еміграція із Західної України в кінці XIX ст.
- Б. Битва поблизу Берестечка 1651 р.
- В. Підпорядкування Київської православної митрополії Московському патріархатові.
- Г. Створення і діяльність політичних партій у підавстрійській та підросійській Україні.
- Д. Розкол Гетьманщини. Руїна.

VI. Розгляньте зображення історично-культурної пам'ятки, що представляє сакральну архітектуру Прикарпаття. Опишіть її за запитаннями:

1. Як називається пам'ятка?
2. Коли вона споруджена (рік, століття)?
3. Де розташована (село, місто, їх адміністративна приналежність)?
4. У якому історично-етнографічному регіоні Прикарпаття?
5. Як виглядає пам'ятка?
6. Із яким періодом української історії та діячем вона пов'язана?

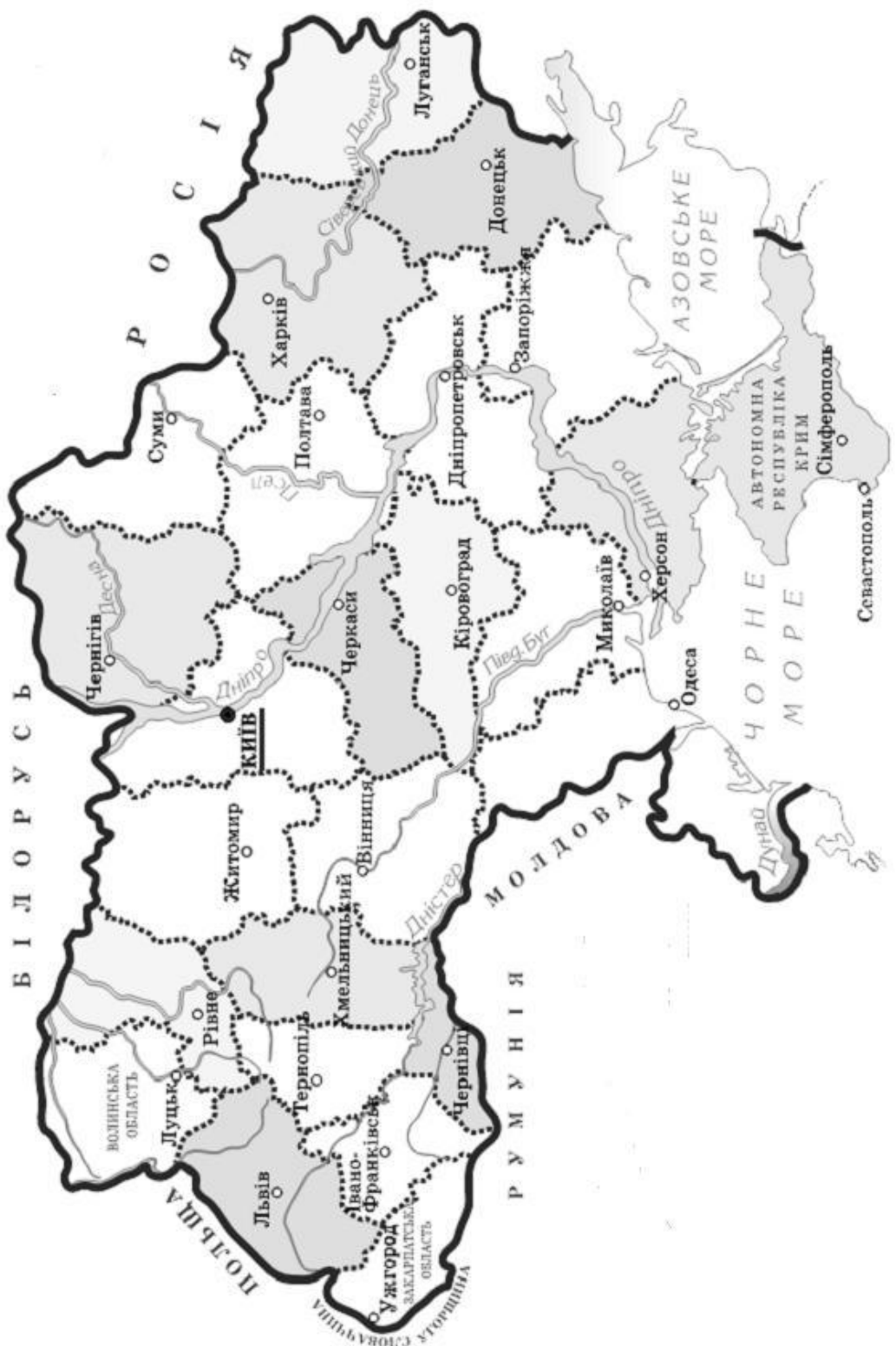

Правильна відповідь на запитання 1–4 – 1 бал за кожне. Правильна відповідь на запитання 5–6 – 0–2 бали за кожне. Усього – 8 балів.

VII. Відомо, що навіть найзагальніші події світової історії здатні впливати на повсякдення «маленької» людини у вузькому просторі її проживання. Опишіть причинно-наслідкові зв'язки і взаємозалежності між геополітичними інтересами країн світу, міжнаціональними конфліктами, модернізаційними процесами та соціально-економічним становищем українців напередодні Першої світової війни.

Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії: • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–3 бали; • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: історичної хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–3 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–3 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–3 бали; • наявність висновків – 0–3 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–3 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 2 бали. Усього – 20 балів.

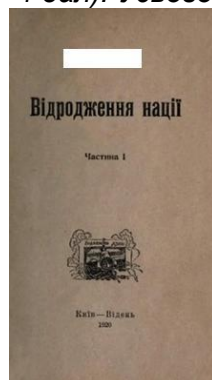
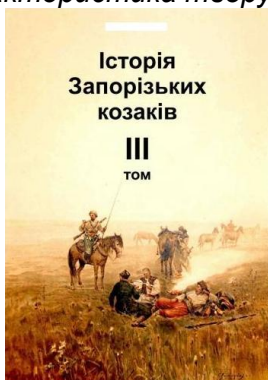
VIII. Нанесіть на карту не менше десяти історично-етнографічних регіонів (земель) України. Обведіть (приблизно) їх межі. Зробіть відповідні позначення та написи. Кожен правильно окреслений історично-етнографічний регіон (земля) – 1 бал. Усього – 10 балів.

1. Генерал-фельдмаршал, начальник Генерального штабу (фактично головнокомандувач) військ Німеччини, рейхспрезидент (1925–1934). 2. Президент Принстонського університету, що в Сполучених Штатах Америки, автор програми «Чотирнадцять пунктів», лауреат Нобелівської премії миру, двадцять восьмий президент (1912–1921). 3. Юрист, революціонер, керівник антиавстрійського повстання в Угорщині, верховний правитель: диктатор (травень – серпень 1849). 4. Виходець із родини, найімовірніше, шведського походження, державний та військовий діяч Фінляндії, головнокомандувач, президент (1944–1946). 5. Лорд, віце-король Індії (1899–1905), автор лінії розмежування, що є основою сучасного українсько-польського кордону, в британському уряді міністр закордонних справ (1919–1924). 6. Син польського короля Владислава I Локетка, останній представник династії П'ястів, король Русі, правитель королівства Польського: король (1333–1370). 7. Представник аристократичної верхівки, підписант декларації – «першої ластівки» створення єврейської держави в Палестині, очільник британського уряду: прем'єр-міністр (1902–1905). 8. Адмірал, головнокомандувач австро-угорського флоту, регент Угорського королівства (1920–1944). 9. Журналіст, політик, голова Паризької мирної конференції, співавтор Версальського мирного договору, очільник уряду Франції: прем'єр-міністр (1906–1909). 10. Донька Птолемея XII, остання правителька Давнього Єгипту: цариця (51–48 до н. е., 47–30 до н. е.). 11. Національний герой, головнокомандувач армії Сполучених Штатів Америки під час війни за незалежність, перший президент (1789–1797). 12. Виходець зі словацько-німецької родини, філософ, політичний і державний діяч Чехословаччини, перший президент (1918–1935). 13. Очільник національної революції в Туреччині, перший президент (1923–1938).

IV. Розгляньте обкладинки творів та книжок. Назвіть імена й прізвища їх авторів. Дайте невелику (не більше п'яти речень) характеристику твору, що його написав громадський, політичний діяч, автор Універсалів Української Центральної Ради, керівник уряду Української Народної Республіки. *Кожне правильно вказане ім'я та прізвище автора – 1 бал. Характеристика твору – 0–5 балів (одне речення – 1 бал). Усього – 9 балів.*

V. В українській мові є чимало прислів'їв, приказок та крилатих висловів. Якщо вдуматися в їх зміст, виявляється, що вони доволі влучно відображають певні історичні події чи епізоди. Установіть відповідності між крилатими фразами та відображуваними в них подіями або епізодами. Поясніть взаємозв'язки в кожній відповідності. *Кожна правильно встановлена відповідність – 1 бал. Кожне пояснення – 0–2 бали. Усього – 15 балів.*

1. Як гарно було тоді, коли нас ще не любили... (Дмитро Донцов)
2. Проспиш весною – заплачеш зимою.
3. Не сіють вони і не жнуть, а хліб чужий жують.
4. Посади свиню за стіл, вона й ратиці на стіл.
5. За погані речі треба бити в плечі.

- А. Опір Української повстанської армії радянській владі на західноукраїнських землях.
- Б. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії.
- В. Початок Української революції.
- Г. Українсько-московський договір 1654 р.
- Д. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид Українського народу.

VI. Розгляньте зображення історично-культурної пам'ятки, що представляє сакральну архітектуру Прикарпаття. Опишіть її за запитаннями:

1. Як називається пам'ятка?
2. Коли вона споруджена (рік, століття)?
3. Де розташована (село, місто, їх адміністративна приналежність)?
4. У якому історично-етнографічному регіоні Прикарпаття?
5. Як виглядає пам'ятка?
6. Із яким періодом української історії та діячем вона пов'язана?

Правильна відповідь на запитання 1–4 – 1 бал за кожне. Правильна відповідь на запитання 5–6 – 0–2 бали за кожне. Усього – 8 балів.

VII. Відомо, що навіть найзагальніші події світової історії здатні впливати на повсякдення «маленької» людини у вузькому просторі її проживання. Опишіть причинно-наслідкові зв'язки і взаємозалежності між моральними наслідками Другої світової війни, формуванням біполярного світу, розгортанням «холодної війни» та соціально-економічним становищем українців у період повоєнної відбудови.

Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії: • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–3 бали; • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: історичної хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–3 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–3 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–3 бали; • наявність висновків – 0–3 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–3 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 2 бали. Усього – 20 балів.

VIII. Нанесіть на карту не менше десяти історично-етнографічних регіонів (земель) України. Обведіть (приблизно) їх межі. Зробіть відповідні позначення та написи. Кожен правильно окреслений історично-етнографічний регіон (земля) – 1 бал. Усього – 10 балів.

